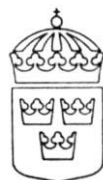

Motion till riksdagen

1988/89: Fi213

av Inger Schörling m. fl. (mp)
Den ekonomiska politiken

Mot.
1988/89
Fi213

Ekonomi utan hänsyn till ekologi leder till katastrof

I budgetpropositionen redovisar regeringen sin bedömning av Sveriges ekonomiska utveckling för de närmaste åren. Få långsiktiga fundamentala problem i svensk ekonomi berörs och det gör bedömningen utomordentligt kortsiktig.

Propositionens huvudtankar utgår från att vi i Sverige okritiskt bör sträva efter ekonomisk tillväxt dvs. ökad penningomsättning. När man inte ser till tillväxtens innehåll är det stor risk att detta leder till ökad miljöförstöring och ökad utplundring av naturtillgångar. Miljöpartiet de gröna menar att den materiella förbrukningen måste minska om vi skall ha möjligheter att på sikt kunna leva drägliga liv. I budgetpropositionen bortser man genomgående från sambandet mellan ekonomi och ekologi. Det är i dag uppenbart att den ekonomiska politik som förs med sin fokusering på tillväxt och utbud leder till en omfattande och accelererande miljöförstöring. Vi är medvetna om att skogarna tynar under trycket av sura regn och utsläpp av kväveoxider, att jordarnas produktionsförmåga är hotad och att fisket håller på att ta slut.

Giftspridningen från jordbruk och industrier ger oss gifter i mat och vatten. På vägarna pågår ett ständigt dödande och lemlästande. Koldioxidutsläppen är ett enormt problem som man inte verkar vara villig att lösa. Enligt forskare skulle vi i Sverige behöva minska utsläppen av koldioxid med 85 % för att något så när kunna komma i balans med naturen.

Bara genom att blunda

”Bara genom att blunda” kan vi tro att allt är väl beställt. Vi glömmer systematiskt bort kommande generationer vars livsförutsättningar vi medvetet försvårar.

Bara genom att inte blunda

”Bara genom att inte blunda” kan vi ta itu med framtidsproblemen. Det snällaste som man kan säga om den ekonomiska politik som budgetpropositionen står för är att den svenska vägen mot ekologiska katastrofer är mycket trevligare än den som man har valt i Polen.

Det vi gör i dag påverkar framtiden för oss och våra barnbarn. En

ansvarsfull ekonomisk politik måste utformas med utgångspunkt från de tydliga och klara hot som vi själva är upphov till genom den livsstil som vi har valt. En ansvarsfull ekonomisk politik måste utformas med utgångspunkt från de kunskaper som vi har om världen och dess tillstånd. En ansvarsfull ekonomisk politik måste ha som utgångspunkt en radikal ändring av livsstil för att ge våra efterkommande deras rätt till ett gott liv.

De motioner som under den allmänna motionstiden kommer att läggas av riksdagsledamöterna från miljöpartiet de gröna har nästan alla som inriktning att de skall vara inledningen till en allvarlig omläggning av vår livsstil. De är avsedda att stimulera till ändrade konsumtionsmönster i resurs- och miljöskyddande syfte.

Miljöpartiet de gröna vill att denna samhällsörändring skall ske inom ramarna för vårt demokratiska system och marknadsekonomin. Partiet vill nå många mål genom styrning med skatter och avgifter som gör det ekonomiskt lönsamt att hushålla och vara eftertänksam i sitt handlande. Andra mål kan nås genom intensiv upplysning om vad vi som enskilda och i grupp kan göra för att ändra situationen. Andra mål kan bara nås genom en tvingande lagstiftning. Vi har viktiga gemensamma arbetsuppgifter framför oss.

Om vi inte börjar arbeta för ett robust och resurssnålt samhälle nu kommer vi att inom överskådlig framtid hamna i nya och större ekologiska katastrofer och då kan vårt demokratiska system hotas.

Miljöpartiet de gröna avvisar den naiva tanken att vi kan klara miljöproblemen genom ekonomisk tillväxt, som i stället förstör ännu mer. Det blir konsekvensen av den officiella linjen i svensk politik när man säger att förutsättningen för en bra miljöpolitik är ökad ekonomisk tillväxt och ökad materiell förbrukning. Miljöfrågorna har inte bara med ekonomi att göra, de är ekonomi. Man förtränger eller blundar för de hot mot näringsarnas grund, som kommer från näringarna själva.

Det rådande systemet är självförstörande och därmed framtidsförbrukande.

Miljöpartiet de gröna avslår på dessa grunder regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken. De leder till en omfattande framtidsförbrukning. Förslag, som leder till en påverkan av den ekonomiska politiken som är gynnsam för människor, natur och miljö, redovisas i ett stort antal separata motioner från miljöpartiet de gröna.

Aktuella problem

Valutaregleringen

Regeringen har aviserat att den har för avsikt att avveckla valutaregleringen. Detta sker för att kapitalrörelserna skall bli helt fria och är ett led i arbetet att anpassa Sveriges ekonomi till EG.

Riksbankschefen anser att Sverige trots avveckling kan bibehålla viss autonomi i sin ekonomiska politik. Vad en avveckling kan få för verkningar är svåröverskådligt och den måste enligt miljöpartiet de gröna föregås

av en omfattande och allsidig utredning om konsekvenser på kort och lång sikt. En avveckling måste om den genomförs kombineras med en beredskapslag, som gör det möjligt att lätt och snabbt kunna återinföra valuta-regleringen när så är nödvändigt.

Miljöpartiet de gröna ser med stor oro på den föreslagna förändringen, som innebär att det blir utomordentligt svårt att föra en självständig svensk ekonomisk politik eftersom EG vill bygga upp en egen valutamarknad och en egen centralbank. Det är till detta som regeringen vill anpassa Sverige.

De fria kapitalrörelserna leder till att de som i praktiken kommer att styra ekonomin är ledarna för de största företagen. De kommer att kunna arbeta helt oberoende av samhället och med bara det egna företaget eller företagsgruppens intressen för ögonen.

Det högt industrialiserade Europa står inför utomordentligt stora problem. Det är få områden i världen som har en så omfattande och svår miljöförstöring. Den stora politiska utmaningen för Europa de närmaste årtiondena blir att på allvar komma till rätta med dessa problem och ge befolkningen drägliga levnadsförhållanden. Att då helt och fullt släppa kapitalflödena fria inom EG och hamna i händerna på de stora företagen betyder att politikerna förtränger de verkliga hoten. EG har hitintills karakteriserats av storskalig koncentration av produktion och ägande.

Stora kapitalägare vill se sitt kapital öka, de redan rika vill bli ännu rikare och få ännu mera makt. Ökad produktion och ökad konsumtion är för dem medel för att öka sitt kapital och sin makt. Detta innebär att de helt fria kapitalrörelserna bidrar till ökad miljöförstöring.

De avgörande motiven för och konsekvenserna av en svensk avveckling av valutaregleringen har inte presenterats. Ur grön synvinkel är det viktigt att behålla en god kontroll av valutaflödena eftersom Europa för miljöpartiet de gröna inte bara är EG utan det egentliga Europa från Atlanten till Uralbergen och partiet anser inte att vi i Sverige skall låsa in oss i EG:s "Festung Europa". Miljöpartiet de gröna vill att Sverige skall föra en ekonomisk politik som öppnar vårt land för hela världen också den utanför EG. Sverige måste vara ett föregångsland i internationellt samarbete och visa vägen till ett ekologiskt acceptabelt livsmönster.

Inflationen

Inflationen är ett svårt problem eftersom den bland annat bidrar till att överföra pengar till dem som har det gott ställt. De kan ofta kompensera sig för penningvärdets fall genom att låta pengarna arbeta. Inflationen leder till omfattande krav på lönekomensationer och dessa är i sin tur inflationsdrivande. Tanken bakom detta sätt att resonera är att ingen skall utsättas för risken att få minskad köpkraft utan att alla i stället skall ha möjlighet att ytterligare öka den materiella konsumtionen. Ett högt efterfrågetryck ökar takten i inflationen.

Miljöpartiet de gröna anser att den höga konsumtionsnivån är orimlig och att vi måste sträva efter att minska den materiella förbrukningen och

främja återanvändning och recirkulation. Därför är partiet villigt att försöka hitta vägar för att hålla nere inflationen förutsatt att det fördelningspolitiskt inte får negativa verkningar.

Ett sätt att minska inflationen är att hjälpa hushållen till ett ökat sparande.

Sparandet skall styras till ekonomiskt rimliga projekt

Sparandet är för lågt i det svenska samhället. Miljöpartiet de gröna anser att det vore bra om hushållen kunde spara mera eftersom det leder till att konsumtionen minskar. En minskad konsumtion går normalt inte ut över baskonsumtionen utan över det mindre nödvändiga. Det är därför viktigt att stimulera ett ökat sparande.

Det är däremot inte likgiltigt hur de sparade pengarna används. Ett ökat sparande måste användas på ett så ekologiskt rimligt sätt som möjligt dvs. i projekt som klart och medvetet innebär att belastningen på miljön minskar på kort och lång sikt.

Regeringen bör utreda hur det skall kunna startas ett sparande på speciella "ekologiska" konton med fördelaktiga villkor, som liknar dem man har använt för allemansfonderna. De ekologiska fondernas utlåning skall styras genom att speciell ekologisk kunskap tillförs bankernas styrelse och att de personer som har dessa kunskaper skall ha ett avgörande inflytande på de investeringar som fonderna satsar på. Fonderna skall ha skyldighet att årligen offentligen redovisa för investeringarna och vilka resultat som de har givit.

Det nya skattesystemet

Miljöpartiet de gröna vill se ett skattesystem, som på allvar verkar för att vi minskar resursslöseri och som befrämjar hushållning. Skattesystemet skall bidra till att hålla tillbaka överdriven konsumtion och gynna konsumtion av goda basvaror. Skattesystemet skall öka möjligheterna till att välta varor och tjänster som sliter mindre på natur och människor. Deltidsarbete måste kunna främjas. Skattesystemet skall verka fördelningspolitiskt gynnsamt eller så att klyftorna i samhället krymper. I en ekonomi som strävar efter minskad materiell konsumtion och minskad ekonomisk tillväxt kommer fördelningspolitiken i fokus på ett mycket markant sätt. Miljöpartiet de gröna ser inte ensidigt negativt på alla former av ekonomisk tillväxt, det är tillväxtens innehåll som är det avgörande. Tillväxt inom sektorer som innebär återanvändning och minskat resursslöseri skall utvecklas.

Den offentliga sektorn

Den offentliga sektorn har under en följd av år utsatts för en omild och i många fall osaklig kritik. Många av dem som arbetar där gör ett uppoffran-

de och fint arbete och de känner sig illa hanterade i dagens läge. Det är dåligt att på detta sätt psykologiskt missköta människor med viktiga arbetsuppgifter.

Mot. 1988/89
Fi213

Miljöpartiet de gröna anser att en väl fungerande offentlig sektor är en omistlig del i vårt samhälle som en bas för den sociala politiken och för en utjämning av klyftorna i samhället. Partiet vill arbeta för att arbetet inom den offentliga sektorn måste kunna finna nya arbetsformer som stimulerar till initiativ och ger möjlighet att ta ansvar. Under 70- och 80-talet genomgick svensk industri en omfattande divisionalisering med spridning av ekonomiskt ansvar och de goda erfarenheter som det har givit borde i tillämpliga delar prövas inom den offentliga sektorn.

Försäljning av gemensam egendom

Numera pågår utförsäljning av statlig egendom till institutioner och privatpersoner. Dessa försäljningar har skett på ett för många stötande sätt när vissa företag och privatpersoner har fått företräde till aktierna. Priset på aktierna har satts lågt och i samband med börsintroduktion har aktievärdena gått upp snabbt. På detta sätt har ett fåtal kunnat berika sig på den gemensamma egendomen.

Denna egendom tillhör hela svenska folket, som har varit med om att bygga upp eller köpa in den för skattemedel. Det kan därför synas märkligt att medborgarna skall köpa det som de redan äger och ännu märkligare att man vid dessa utförsäljningar gynnar redan rika. Innan vidare utförsäljningar av gemensam egendom sker bör formerna för utförsäljning utredas.

Miljöpartiet de grönas politik

1 Politikens inriktning och mål

Vår generation har ansvar att föra livet vidare och att se till att kommande generationer har minst lika stora möjligheter som vår att leva bra på vår jord. Dessutom har varje art ett egenvärde oavsett nyttan för oss människor.

Huvudmålet för miljöpartiet de gröna är att försvara de grundläggande livsvillkoren för nuvarande och kommande generationer.

Den politik som bedrivs i både öst och väst gör att hoten mot de grundläggande livsvillkoren ökar, såväl genom ökande miljöförstöring som genom ökande slöseri med naturresurser som inte förnyas. Därför växer den gröna rörelsen i hela världen, såväl inomparlamentariskt som utomparlamentariskt.

1.1 Nya mål för den ekonomiska politiken

Miljöpartiet de gröna vill ge den ekonomiska politiken en ny inriktning och nya mål.

Kvalitetsmål och solidaritetsmål måste ersätta omsättningsmål (t.ex. BNP) och sättas före kvantitetsmål. Denna nya inriktning kan beskrivas som en övergång från traditionella mål till "gröna" mål.

Mot. 1988/89
Fi213

De traditionella målen	De gröna målen
Ekonomisk tillväxt	Samhälle byggt inom de ekologiska ramarna, dvs. vad naturen tål
Rättvis fördelning	Solidaritet även med människor i andra delar av världen och med kommande generationer
Ökade reallöner	Välbefinnande
Full sysselsättning	Meningsfullt arbete åt alla efter behov, förmåga och vilja

För att de gröna målen ska kunna uppnås, måste alla ekonomisk-politiska beslut och verksamheter bygga på att miljö- och naturresursfrågorna löses inom ramarna för vad natur och människor tål utan att ta skada. Fördelningsspolitiken måste skärpas och omsorgen om sjuka och gamla måste ges ökat utrymme. Människor måste också få ökad kontroll över sin tid och sin tillvaro.

1.2 Den traditionella politiken

Någonstans gick det snett

De ansträngningar som gjorts för att bygga upp dagens välstånd är värda mycket respekt. Arbetarrörelsen har i mångt och mycket varit drivande. Men någonstans på vägen har det gått snett. Jakten på materiell tillväxt har lett till förgiftning och skövling av miljö och natur och till rovdrift på jordens ändliga resurser. Jakten på materiell standardökning har också lett till orättfärdiga handelsförbindelser där syftet varit att få billigast möjliga varor och då har man glömt att solidariskt ta ansvar för sin handel.

Det är uppenbart att man förträngt att evig materiell tillväxt är en orimlighet om den som i dag bygger på att ändliga resurser förbrukas i stället för att brukas.

Mer, mer, mer är osolidariskt

I vårt land planeras för en ökad konsumtion trots att det konsumtionsmönster vi har redan i dag är en orimlighet om det översätts i global skala. Jorden kan helt enkelt inte bära 5 miljarder människor med så hög materiell förbrukning som den vi svenskar har. Ändå planeras för en fördubbling av svensk industriproduktion till år 2018. Ändå planeras för en fördubbling av godstransporterna över Öresund till år 2005. Ändå planeras för fördubblad flygtrafik till år 2000. Man tycks förtränga att inte ens de försiktiga miljömål man från regering och riksdag satt upp kan nås på grund av den extrema tillväxt som tillåts ske inom miljöförstörande och naturresursförbrukande sektorer.

Målen för det senaste årtiondets regeringar har varit full sysselsättning och ökade realinkomster för befolkningen. "Full sysselsättning" har också likställts med lönearbete, trots att det i den informella sektorn utförs mycket arbete. I arbetstimmar räknat är de lika stora. När arbete flyttats över från den informella sektorn till den formella har det plötsligt fått ett värde. Värdet beror enligt detta konventionella tänkande inte på vad som blir utfört utan på om man tar betalt av varandra. Genom att ta betalt av varandra ökar man den ekonomiska tillväxten.

Det är uppenbart att man förträngt att evig materiell tillväxt är en orimlighet om den som i dag bygger på att ändliga resurser förbrukas i stället för att brukas.

Bertil Torekull har uttryckt detta förhållande på följande sätt: "Och kan vi hur länge som helst skjuta frågan om det moderna tillväxtsamhällets vara eller icke vara ifrån oss? Varför vågar inte politikerna (utom möjligen miljöpartisterna) ifrågasätta människornas livsstil, nämligen ytterst den som förtär våra resurser och äventyrar vår miljö? Hur länge ska vi blunda för att de ekologiska problemen i själva verket kräver omedelbara, antagligen smärtsamma, åtgärder och inskränkningar i livssätt och produktionsmönster om vi ska kunna se våra barn i ögonen och ta ansvar för vår jord?"

1.3 Grön politik = balans, kvalitet och solidaritet

För att nå de gröna målen måste dagens kurs läggas om, och detta kan inte ske utan konflikter. Mäktiga centrala grupper riskerar att förlora sin maktställning genom den gröna politiken som befrämjar mångfald, decentralisering, småskalig ägarstruktur etc.

För att nå de gröna kraven krävs en "kulturrevolution", som bl. a. leder till ändrat konsumtionsmönster och respekt för livet.

Miljöpartiet de grönas arbete i de beslutande församlingarna syftar dels till att direkt påverka besluten, dels till att indirekt påverka besluten genom att pressa de gamla partierna i grön riktning.

Miljöpartiet de gröna arbetar för ett samhälle, som lever i balans med naturen och i solidaritet med kommande generationer.

Detta innebär att vi inte kan acceptera att samhället fortsätter att bygga upp sin materiella rikedom på att jordens ändliga naturresurser förbrukas och på att utsläpp och avfall utöver vad naturen tål får förekomma.

Miljöpartiet de gröna arbetar för ett solidariskt samhälle där man främst är solidarisk med fattiga och förtryckta i världen och med utsatta grupper i Sverige.

Detta innebär att vi inte kan acceptera att samhället fortsätter att bygga upp sin materiella rikedom på att människor i andra länder utnyttjas genom omänskliga arbetsvillkor och osolidariska handelsförbindelser. Vi kan inte heller acceptera att människor i Sverige dödas och skadas genom dålig arbetsmiljö pga "lönsamhetsskäl" eller att gamla människor inte får en värdig avslutning på livet pga "kostnadsskäl".

Miljöpartiet de gröna arbetar för ett mänskligt, mångsidigt samhälle, där det är viktigare att leva och vara än att ha och äga.

Vi arbetar för ett samhälle, där människor har mer tid att ta hand om sig själva och varandra, tid för kropp och själ, tid för kultur och egen aktiv verksamhet. Alla människor behöver en trygg barndom tillsammans med vuxna, som bryr sig om dem. Alla behöver grundläggande materiella och känslomässiga behov uppfyllda. Vi kan inte acceptera en ensidig fortsatt strävan efter materiell tillväxt.

Miljöpartiet de gröna arbetar för ett samhälle, där människor har ökad valfrihet och där valfriheten kommer alla till godo genom en kraftfull fördelningspolitik.

Vi arbetar för ett samhälle där alla har samma rätt och samma värde, där alla har en ekonomisk och social grundtrygghet och där ekonomiskt, politiskt och socialt förtryck är bannlyst. Vi kan inte acceptera nuvarande orättfärdiga fördelningspolitik. Vi kan inte heller acceptera inskränkningar i mångfalden, vare sig det gäller inom näringslivet eller den enskilda människans möjlighet att välja livsstil.

Miljöpartiet de gröna arbetar för ett samhälle med hög självtillit; ett samhälle med självförsörjning av basmat och energi.

Vi arbetar för ett samhälle med låg sårbarhet och hög tilltro till den gemensamma förmågan. Vi kan inte acceptera att kontrollen över grundläggande basbehov läggs i händerna på ett fåtal.

2 Problem och möjligheter

2.1 Miljöproblemen kan lösas

Vårt land står inför en rad olika och svåra problem. Vi i Sverige släpper ut mer lösningsmedel och tungmetaller per invånare än de flesta andra folk. Vi är också bland de värsta då det gäller utsläpp av förorenande kväveoxider. Vi tillverkar mer radioaktivt kärnkraftsavfall per invånare än något annat folk.

Per invånare står vi i Sverige för lika stora utsläpp av kväveföreningar till havet som Polen. Under lång tid har vi släppt ut mer svaveldioxid som hamnat i Sovjet än vad vi fått ta emot från England. Per invånare förbrukar vi dessutom mer av jordens ändliga (= icke förnybara) tillgångar än de flesta folk.

Samtidigt har vi i vårt land stora möjligheter att snabbt komma till rätta med dessa och andra miljöproblem och kan därmed ta vårt internationella ansvar. Vi har unika möjligheter att övergå till miljövänlig energiförsörjning genom tillgången till redan utbyggd vattenkraft (som ger oss lika mycket el per person som varje västtysk totalt har tillgång till) och stora mängder biomassa.

Miljöpartiet de gröna kräver att vi i Sverige tar vara på våra naturliga förutsättningar för att rätta till de missförhållanden som råder och som gör Sverige till ett av de mest förorenande och resursförbrukande länderna i världen räknat per invånare. Att lösa dessa problem fordrar inte ökad ekonomisk tillväxt. Allt kan ske inom de nuvarande ekonomiska ramarna

om vi minskar den del av vår konsumtion som orsakar miljöförstöring och som gör att jordens ändliga tillgångar krymper.

Mot. 1988/89
Fi213

2.2 En chans för svensk industri

Inom svensk industri finns redan i dag en värdefull erfarenhet och kunnskap när det gäller såväl miljöteknik som miljövänlig energiteknik. Detta utnyttjas dåligt bland annat på grund av att efterfrågan i Sverige är låg och därför att industrin i många fall är konservativ.

En snabb omläggning till ett miljömedvetet samhälle kommer att ge svensk industri en växande hemmamarknad som kräver bättre produkter inom både energi- och miljöområdet. De ökande miljökraven i andra länder leder också till en växande exportmarknad för både produkter och kunnskap.

Miljöpartiet de gröna anser att det vore olyckligt om svensk industri fastnade i gamla strukturer i stället för att ta vara på de möjligheter som finns. I dag står t. ex. bilindustrin och pappers- och massaindustrin för en stor del av den svenska exporten. Bilindustrin visar nu klara tendenser till protektionism när den känner sig hotad av främst japansk konkurrens. Den har ännu inte satsat på miljövänligare motorer och bränslen, och fortsätter med metalliclackeringen som ger allvarliga luftföroreningar. Den tunga pappers- och massaindustrin har däremot reagerat snabbare än vad de tidigare sagt var möjligt när det gäller miljökrav.

Även andra delar av industrin ligger i vissa fall före regeringens krav. Man har duktiga tekniker och kan vidta åtgärder om man vill eller måste.

2.3 Ökat välbefinnande kräver inte ännu högre välstånd

Stora sociala problem

Sverige har inte bara miljöproblem utan också stora sociala problem – något som brukar falla bort i den konventionella ekonomiska debatten. Var 20:e minut begås i vårt land ett självmordsförsök.

Många människor i vårt land känner att de inte behövs eller att de inte orkar hänga med längre. De kan inte finna ett liv värt att leva i en roll där ägande, konsumtion och passivt åskådande ersätter att vara och att leva ett eget aktivt liv. Många människor tappar självkänslan om de inte kan lönearbete, även om de t. ex. gör värdefulla insatser på sin fria tid, i hemmet eller i sitt grannskap.

Hjalmar Branting och Per Albin Hansson brottades på sin tid med en hård social verklighet, där huvudproblemen var fattigdom, arbetslöshet och dåliga bostäder. De konstaterade att människor mätte bättre när man med sociala reformer rättade till dessa missförhållanden. Såväl det materiella välståndet som välbefinnandet steg.

Det materiella välståndet har sedan dess fortsatt att stiga och är nu för de allra flesta i vårt land mycket högt, jämfört med andra länder. En ytterligare ökning ger inte längre någon självklar ökning av livskvaliteten. Mer mat till den redan mätte ökar inte välbefinnandet utan är tvärtom en hälsorisk.

Även om det fortfarande finns vissa grupper och människor som skulle må bra av att få det materiellt bättre anser miljöpartiet de gröna att de flesta sociala problemen i vårt land inte längre är av materiell art.

Jakten på materiell tillväxt har lett – och leder – inte bara till miljöförstöring och slöseri med resurser. Många människor vill eller orkar inte springa allt fortare i ekorrhjulet. Sjukskrivningarna och förtidspensioneringarna ökar och allt fler slås ut från "arbetslivet".

Kvinnomisshandeln och våldet inom familjerna är ett stort problem.

2.4 Kontroll över den egna tillvaron

Miljöpartiet de gröna vill öka människors möjlighet att välja livsstil innanför de ramar som hänsyn till medmänniskor och natur sätter. Vi arbetar för sänkt lönearbetstid till 30-timmarsvecka. I ett första steg kräver vi att alla ska ha lagstadgad rätt att sänka sin lönearbetstid till 20 eller 30 timmar per vecka (vilket motsvarar fyra eller sex timmar per dag).

Vi driver en fördelningspolitik som gynnar låginkomsttagare och gör det lättare för dem som önskar att välja en kortare lönearbetstid, bl. a. genom ett kraftigt höjt grundavdrag från inkomst av arbete och ett bastillägg för barnfamiljer (som ersätter deras bostadsbidrag).

Miljöpartiet de gröna anser, att småbarnsfamiljerna måste få ökad valfrihet. Båda föräldrarna ska kunna korta av sin arbetstid och kunna vara hemma hos sina små barn. Vi kräver utökad föräldraförsäkring och att denna kompletteras med rätt att bli kommunal dagbarnvårdare åt eget barn.

Vi vill gynna en utveckling som leder till att människor som så önskar får reell möjlighet att bo kvar i sin hembygd eller på andra ställen utanför storstadsregionerna. Också här spelar bastillägget för barnfamiljer en stor roll för att jämställa glesbygdsboende med storstadsboende. Dessutom vill vi införa radikalt sänkta arbetsgivaravgifter i Norrland, Värmland, i delar av Bergslagen och på Gotland.

Miljöpartiet de gröna vill öka valfriheten och mångfalden också genom att förbättra möjligheterna och villkoren för det småskaliga näringslivet att utvecklas och förnyas lokalt. Vi vill även göra det lättare för dem som arbetar i ett företag att bli delägare.

Miljöpartiet de gröna vill ge människor ökade möjligheter att leva en större del av sina liv i den informella sektorn.

Bl. a. genom rätten till kortare arbetstid vill vi stimulera utvecklingen av den informella sektorn, där människor arbetar tillsammans och hjälper varandra utan att ta betalt, inte bara inom hemmet och familjen utan även i grannskapet, byalaget, och gemenskapen i huset eller kvarteret. Det innebär ofta både en bättre hushållning med knappa resurser, bl. a. genom mer reparation och återanvändning och ökat välbefinnande genom att man får mer tid för varandra. Vi är medvetna om att den utvecklingen inte kan beordras fram genom politiska beslut – men den ska heller inte hindras. Den utveckling av den informella sektorn som vi önskar betyder inte att de insatser som görs inom den offentliga sektorn för människors grundtrygghet kan minskas redan nu. Miljöpartiet de gröna anser att

problemen i vårt samhälle inte i första hand är av materiell art. Tvärtom har Sverige en mycket hög materiell standard. Jakten på materiell tillväxt har lett – och leder – till miljöförstöring, resursslöseri och i många fall omänskliga förhållanden.

Mot. 1988/89
Fi213

3 Strategier för en grön politik

De gröna målen kräver en medveten ekonomisk politik som gynnar var-samhet med natur och människor. De kräver också en medveten och strikt fördelningspolitik som för över medel från dem som har hög materiell standard till dem som har låg, annars kommer den ökade valfrihet vi vill ge människor inte att kunna utnyttjas av alla.

Miljöpartiet de gröna vill, för att snabbare nå sina mål, arbeta med såväl de vanliga marknadsekonomiska styrmedlen (skatter, avgifter, subventioner) som lagar och förordningar. Vi är definitivt emot all planekonomi, oavsett om den är synlig, statlig och byråkratisk, som t. ex. i Östeuropa, eller osynlig, marknadskapitalistisk och multinationell som i väst, i Japan och många andra industriländer.

Den ekonomiska politiken måste inriktas på att ta vara på människans och naturens resurser och möjligheter i stället för att fortsätta som hittills med ökande resursslöseri och miljöförstöring. Det gäller att utveckla människors förmåga och tekniska möjligheter, bl. a. att samarbeta med naturen och anpassa sig till de ekologiska lagarna.

3.1 Miljöinriktade investeringar

Investeringar skall inriktas på miljöförbättrande åtgärder och effektiv energiteknik. Investeringarna skall vara lönsamma ur ett resursekonomiskt perspektiv och skall styras genom en ny skatte- och avgiftspolitik. Miljöinvesteringarna skall – genom en genomtänkt skattepolitik – även bli företagsekonomiskt lönsamma.

Genom en hård styrning mot mål som innebär miljöförbättringar – som t. ex. snabb kärnkraftsavveckling, målmedveten bantning av användningen av fossila bränslen, kraftig upprustning av järnvägen, kraftigt minskade industriutsläpp, övergång till ett livskraftigt biologiskt jordbruk – skapas förutsättningar för svensk verkstadsindustri att utvecklas. Hemmamarknaden kommer att efterfråga den nya tekniken. Följden av detta blir ökade exportmöjligheter för företagen, både av produkter och kunskap.

3.2 Minskat transportberoende

Transportberoendet skall minska eftersom det bl. a. utgör ett växande miljöproblem. Detta skall ske dels genom en aktiv samhällsplanering, dels genom ekonomisk styrning, som leder till ökad efterfrågan på lokal tillverkning för lokala behov, ökad lokal och regional förädling av livsmedel, ökad företagsamhet i stödområdena, ökat antal småföretag och bättre utnyttjande av den nya datatekniken för bl. a. inrättandet av grannskapscentraler.

De ekonomiska styrmedel som ska användas är bl. a. sänkta arbetsgivaravgifter i norra Sverige och på Gotland, kombinerade med att landsvägs- trafik och flyg får bära sina miljökostnader. Kommunala näringslivsfonder (Närfonder) byggs upp med syfte att stimulera framväxten av ett småskaligt lokalt näringsliv (t. ex. inom livsmedelssektorn) med minskade transporter som följd.

3.3 Kraftfull fördelningspolitik

Grundläggande för miljöpartiet de gröna är att valfriheten skall öka för alla människor. Detta förutsätter en kraftfull fördelningspolitik. Det innebär bl. a. att grundavdraget skall höjas så att även människor med låga inkomster kan leva på sin lön i större utsträckning.

Fördelningspolitiken skall också inriktas på att ge barnfamiljerna både ökad valfrihet och mer tid för sina barn. I stället för bostadsbidrag får barnfamiljerna ett bastillägg som de kan använda till det de har behov av, inte bara till boende. Att ta bort moms på basmat är en viktig fördelningspolitisk reform, eftersom basmaten utgör en stor del av låginkomsttagares utgifter.

3.4 Minskad lönearbetstid

En övergång till minskad lönearbetstid skall påbörjas. Detta sker genom lagstadgad rätt för alla att minska arbetstiden i lönearbetet till 20 eller 30 timmar per vecka – eller till fyra eller sex timmar per dag. Möjligheterna att sänka sin arbetstid i lönearbetet ökas *både* genom en skatteskala, som gynnar låginkomsttagare, *och* genom det bastillägg för barnfamiljer vi vill införa för barnfamiljer i stället för bostadsbidrag.

Den totala mängden utfört arbete förväntas inte bli mindre genom reformen, däremot kommer en del att flyttas över till den informella sektorn. På sikt är vi övertygade om att en grön politik leder till ett hälsosammare samhälle med mindre behov av den offentliga sektorns tjänster.

3.5 Sverige – en del av världen

De 20% av jordens befolkning som bor i i-länderna förbrukar 80% av naturresurserna. Miljöpartiet de gröna arbetar för en ny solidarisk världsordning med en rättvisare fördelning och en radikal hushållning med ändliga naturresurser.

3.5.1 Handel

Sverige är en del av världen. Handelspolitiken måste därför inriktas på global solidaritet. I-länderna har alltför ofta skott sig på u-ländernas be- kostnad. Murar för att skydda i-länderna, t. ex. multifiberavtalet eller EG:s tullmurar, är djupt osolidariska. Kolonialismen fortsätter, om än i andra former.

De s. k. frihandelsprinciper som Sverige och andra länder i den rika världen byggt upp tycks leda till att de ekonomiska orättvisorna mellan rika och fattiga länder ökar i stället för att minska. Därför vill vi bygga vidare på system med bilaterala avtal som gynnar u-länderna. Partiet vill också införa socialt ansvar i handelspolitiken t. ex. genom inrättande av en socialklausul. För att inte exportera miljöförstöringen accepterar vi inte heller att varor (t. ex. livsmedel), framställda på ett i Sverige förbjudet sätt (t. ex. med hjälp av stråförkortningsmedel eller freon), importerar.

Sverige får inte bli en del av EG med tullmurar och handelshinder mot andra länder, t. ex. u-länder. Friheten från medlemskap i EG ger oss möjlighet att driva en politik som inte bygger på den rika världens makt-språk. Dessutom står vi fria att – utifrån egna önskemål – söka ökad handel med länder i t. ex. ett öppnare Östeuropa, vilket kan vara ett viktigt steg i en aktiv freds- och förtroendepolitik.

Miljöpartiet de gröna arbetar för ett ökat samarbete mellan de nordiska länderna, vilket inte är minst viktigt eftersom ett sådant samarbete är en bredare och bättre plattform för ett solidariskt samarbete med u-länder.

3.5.2 Bistånd

Målet för miljöpartiet de grönas biståndspolitik är att bistå mottagarlandet med att bygga upp självtillit och oberoende när det gäller basförsörjning. Därför föreslår partiet ett sjätte biståndsmål: självtillit. Genom detta blir kvaliteten i biståndsarbetet minst lika viktig som kvantiteten. Miljömålen måste också förstärkas. Som ett led i detta kräver t. ex. partiet att 1 000 milj. kr. av den föreslagna engångsskatten på övervinster i de stora bolagen används till att rädda regnskog som är så livsviktig för den globala överlevnaden. Miljöpartiet de gröna kräver också att 1 500 milj. kr. avsätts till en internationell miljöfond.

De svenska biståndsorganens resurser måste förstärkas, bl. a. för att kunna satsa mer på kunskapsuppbyggnad hos människor i mottagarlandet och för att kunna förmedla mer bistånd genom enskilda organisationer.

4 Miljö- och naturresurspolitik

En långsiktig miljö- och naturresurspolitik förutsätter en genomtänkt politik på nästan alla samhällsområden, t. ex. energi, trafik och jordbruk. Miljöpartiet de grönas politik har som mål att minska miljöförstöringen och förbrukningen av råvaror och energi. Hela vårt budgetförslag är inriktat på detta. Skattepolitiken är ett grundläggande styrmedel. Energi och miljöfarliga utsläpp skall beskattas högre och skatten på arbete sänkas. Slöseri med naturresurser och energi leder till miljöförstöring. Nästa steg i en miljö- och naturresursbevarande skattepolitik är därför införande av råvaruskatter på naturresurser.

Vårt mål är att hamna innanför ramarna för vad naturen tål genom att steg för steg pressa ner miljöfarliga utsläpp och förbrukning av naturtillgångar i högre takt än de återskapas. Allt eftersom vi närmar oss målet kommer skatteunderlaget att minska på grund av ”krympande skatteba-

ser" både på miljö- och energisidan. Detta kan möjligen under viss tid kompenseras om man höjer skattesatserna för att öka de ekonomiska drivkrafterna för miljövänligt och resurssnålt beteende. Förbrukning av råvaror och energi kommer alltid att kunna vara en viktig grön skattebas, som får kompletteras med bl. a. ökade konsumtionsskatter vid behov.

Miljöproblemen tar inte hänsyn till några nationsgränser och många allvarliga miljöproblem är globala, t. ex. det krympande ozonskiktet och den hotande drivhuseffekten. Sverige måste arbeta mycket aktivt på det internationella planet för att värna om livsmiljön.

Det internationella samarbetet får inte användas som argument för att Sverige inte skall börja driva en radikal miljöpolitik. Tvärtom är det bra om Sverige kan vara ett föredöme på miljöområdet. Tyvärr är Sverige i stället ett av de länder som har den sämsta miljöpolitiken och förorenar miljön mer än de flesta. Sverige släpper t. ex. ut mest kväveoxider per person i Europa och lämnar efter sig mest radioaktivt avfall per person i världen.

4.1 Kärnkraften måste avvecklas

Ingen kan rimligen ta ansvar för de oerhörda risker som kärnkraftstekniken innebär för allt levande. Risker i alla sina led, från den kraftigt miljö- och hälsoförstörande brytningen av uranmalm, tillverkning av kärnbränsle, laddning och drift av kärnreaktorer till hantering av radioaktivt avfall. Strålning och giftigt avfall, som under hundratusentals år måste förvaras så, att det inte kan läcka ut.

Delar av det radioaktiva avfallet (plutonium) används dessutom för att göra kärnvapen, och stora mängder sådant avfall har "försvunnit".

Kärnkraftverken och avfallslagren är oerhörda säkerhetsrisker både i krig och fred. Kärnkraften måste avvecklas över hela jorden!

Miljöpartiet de gröna kräver därför

1. att avvecklingen av kärnkraften i Sverige påbörjas redan 1989
2. att avvecklingen genomförs inom högst tre år
3. att Sverige stoppar all export av kärnkraftsteknologi
4. att Sverige i alla internationella organ verkar för avveckling av all kärnkraft och alla kärnvapen på jorden.

Statens energiverk har i en rapport visat, att två kärnkraftverk kan avvecklas även vid nuvarande höga slöseri med elkraft och fortsatt användning av elvärme. Miljöpartiet de gröna har lagt fram en avvecklingsplan, som visar att det är ekonomiskt, socialt och tekniskt möjligt att avveckla den svenska kärnkraften inom tre år.

Alla borde därför kunna vara överens om att minst två reaktorer kan stoppas 1989. Vi har visat att man kan stoppa fem reaktorer!

4.2 Energipolitik

Miljöpartiet de gröna vill satsa på ett energiförsörjningssystem, som bygger på hushållning och på förnyelsebara energikällor. Det leder automatiskt till en bättre miljö eftersom det utesluter både kärnkraft och fossila

bränslen. Energieffektivitet måste främjas och energikrävande industri får inte lov att öka i omfattning.

Mot. 1988/89
Fi213

Genom att höja skatterna på råvaror och energi vill vi stimulera en övergång till energieffektivare teknik och återvinning både på tillförsel- och användarsidan inom alla sektorer: hushåll, industri och kommuner. Återvinning drar i allmänhet betydligt mindre energi än förbrukning av nya råvaror. I stället sänker vi kostnaden för mänskligt arbete, i ett första steg genom att sänka arbetsgivaravgiften rejält i norra Sverige och på Gotland (och inom vård och omsorgsarbete, dock ej barnomsorg). Detta både för att gynna småföretagsamheten och för att kompensera stora delar av processindustrin för höjda kostnader när de måste lägga om till miljövänligare och energieffektivare processer.

Bilarnas energiförbrukning och utsläpp av miljöfarliga avgaser måste tvingas ner och bilismen skall betala för de miljökostnader den åsamkar samhället.

Beskattningen skall ta hänsyn till miljö- och energiaspekter och skall fördelas efter olika samhällssektorer och gruppers bärkraft.

4.3 Trafik

Dagens transportsystem domineras i hög grad av miljöförstörande, energislösande och ofta ineffektiv vägtrafik. Bilismen står i dag för 70% av kväveoxidutsläppen, utsläpp som orsakar skogsdöd, försurning och övergödning av havet. Utsläppen innehåller också kolväten, som till stor del är miljö- och hälsofarliga, och koldioxid som bidrar till växthuseffekten på planeten jorden.

Trafikolyckorna ökar numera i förskräckande takt; mer än 800 människor dör, och 15 000 – 20 000 skadas och lemlästas i trafiken varje år! Den samhällsekonomiska förlusten av trafikolyckorna beräknades 1987 till ca 15 miljarder per år (TSV pm 1987:3). *Bilismens samhällsekonomiska nettokostnad kan därmed beräknas till ca 20 miljarder per år!* Det är alltså nödvändigt att minska vägtrafiken och sänka hastigheterna.

Att vägtrafiken kunnat öka så snabbt beror bl.a. på att mycket stora investeringar, främst i form av nya och bra vägar, har gjorts i vägnätet under de sista 40 åren. Samtidigt har praktiskt taget inga nyinvesteringar gjorts i järnvägsnätet. Vi anser att byggandet av *nya landsvägar* ska stå tillbaka till förmån för byggandet av *nya järnvägar*. Reparation och underhåll av *befintliga vägar* måste däremot förbättras!

Flyget ökar kraftigt, även det ett trafikslag som utmärks av stort energislöseri och utsläpp av miljöfarliga ämnen. Flyget är i dag mycket gynnat. Bl.a. betalas ingen skatt på flygbensin, och den miljöskatt som infördes på flyg hösten 1988 var orimligt låg.

Framtidens transportsystem måste vara effektiva, energisnåla och miljövänliga. Vi vill utveckla de transportslag som har bäst förutsättningar att klara sådana krav, vilket i dagsläget betyder främst järnvägstrafik och kustsjöfart. Därför vill vi satsa 65 000 milj. kr. fram till år 2000 på investeringar i järnvägarna, varav 40 000 milj. kr. i nya banor.

Vi vill ge riktade bidrag till utvecklingen av länsjärnvägarna, vi accepte-

rar alltså inte det nuvarande systemet att ge en klumpsumma till länet som sedan fritt får användas till buss eller länsjärnväg. Vi vill också öka stödet till länsjärnvägarna med 300 milj. kr. under kommande budgetår.

Vi föreslår en särskild satsning på eldriven och annan miljövänlig kollektivtrafik i städerna. Kostnaderna för detta belastar naturligtvis i första hand kommunerna, men staten bör gå in med ett riktat stöd för att skynda på utvecklingen. Vi föreslår därför ett nytt anslag om 500 milj. kr. till eldriven kollektivtrafik i städerna. Fram till sekelskiftet vill vi satsa totalt 15000 milj. kr. av statliga medel på miljövänlig kollektivtrafik i städerna.

Den väg- och flygtrafik som behövs av närings- och regionalpolitiska skäl vill vi utveckla så att den blir miljövänligare och säkrare. Därför föreslår vi utökade anslag till bl. a. forskning och utveckling av miljövänligare trafiksystem (100 milj. kr.).

4.4 Utsläppsskatter

Fortfarande kan företag göra miljöfarliga utsläpp utan kostnader eller andra nackdelar för företaget. Därför finns det i de flesta fall fortfarande inga starka företagsekonomiska drivkrafter för dessa företag att byta till miljövänlig processteknik. Valet av processteknik styrs alltså i allmänhet av andra faktorer än miljöskydd. De av oss föreslagna utsläppsskatterna innebär beskattning av utsläpp från minsta mätbara upp till högsta tillåtna utsläppsmängder och -halter. Utsläpp utöver dessa gränsvärden är ett lagbrott och vi kräver att samhället ingriper, så att företaget verkligen anstränger sig för att det inte skall hända igen. Verksamheten bör stoppas till dess de fel som orsakade utsläppet är avhjälpda. Vidare skall företaget betala alla de kostnader och skador som utsläppet vållar.

När en utsläppsskatt införs leder detta till att rutinerna och kontrollen skärps för att direkt minimera utsläppen. Även andra skattesatser kan behöva justeras när det visar sig vilka effekter de får.

Både näringslivet, den offentliga sektorn och vanliga människor behöver långsiktiga och klara regler för att kunna planera sina investeringar. Därför deklarerar vi redan nu klart att utsläppsskatterna skall trappas upp. I vårt förslag blir de dubbelt så höga år 2 som år 1 och ökar ytterligare 50% från år 2 till år 3. Det gör det företagsekonomiskt lönsamt att styra investeringarna till ny teknik för att minska utsläppen. På samma sätt vill miljöpartiet de gröna med ekonomiska styrmedel göra det lönsamt för företagen att satsa på energisnålare teknik och utrustning genom att öka beskattningen på energi.

4.5 Industriomställningsfond

Många industrier får till en början ökade kostnader och vissa industrier kommer att få ekonomiska problem under den snabba omställningsprocess, som miljöpartiet de grönas skatteomläggning skulle innebära, genom att drivmedel och andra energikällor beskattas mer och genom utsläppsskatter och sänkta gränsvärden.

Därför behöver vi övergångsbestämmelser bl. a. för delar av massa- och

pappersindustrin, som under en period skulle kunna undantas från beskattning för el, genererad i eget kraftverk, baserat på biobränsle.

Mot. 1988/89
Fi213

Därför vill vi också inrätta en särskild industriomställningsfond, som skall kunna ge förmånliga lån till investeringar för energibesparande åtgärder och reningsteknik. Till företag som inte ensamma kan bära sådana nödvändiga miljö- och energiinvesteringar skall industriomställningsfonden kunna ge bidrag och stöd om det anses samhällsekonomiskt lönsamt, t. ex. därför att företagets verksamhet är viktig för regionen eller för landets försörjning.

4.6 Myndigheter, miljö- och naturvård

Miljövårdens myndighetsorganisationer måste stärkas under en följd av år för att klara nya åtaganden. I dag har myndigheterna för små resurser för att ens klara av de uppgifter de redan har. Därför föreslår vi inför nästa budgetår kraftiga resursförstärkningar för naturvårdsverket, kemikalieinspektionen samt länsstyrelsernas naturvårdsenheter, totalt med 100 milj. kr.

Naturvårdsverket får en ny ram, inom vilken 80 nya tjänster bör rymmas. Ett område som naturvårdsverket måste prioritera under det kommande budgetåret är utveckling och uppföljning av ekonomiska styrmedel på miljöområdet.

Länsstyrelsernas naturvårdsenheter får en ny ram, inom vilken ca 250 nya tjänster bör rymmas. Fördelningen av tjänsterna kan vara ca 150 nya tjänster på förbättrad tillsyn och 100 tjänster på förbättrad kompetens. Av dessa tjänster bör ca 50 användas för att förbättra kompetensen när det gäller den gröna naturvården.

Kemikalieinspektionen får en ny ram, inom vilken 50 nya tjänster bör rymmas. Resurserna behövs för att kunna förbättra kemikaliekontrollen och färdigställa produktregistret.

Naturvården får kraftigt utökade resurser om 200 milj. kr., bl. a. för att pengarna skall räcka till en del inköp av skyddsvärd mark.

Vidare satsar vi i vår budget bl. a. på:

- Bidrag för att installera avgasrening på gamla bilar, 150 milj. kr.
- Bidrag för radonsanering av hus, 100 milj. kr.
- Ökade anslag för internationellt miljö- och naturvårdsarbete, 100 milj. kr.
- Ökad forskning inom miljöområdet, 50 milj. kr.
- Förbättrad miljövärdsinformation, 20 milj. kr.
- Utbildning och information om ekologiskt byggande.

5 Fördelnings- och familjepolitik

5.1 Fördelningspolitik

Miljöpartiet de gröna anser att ekonomiska resurser skall flyttas

- 1 från de rika staterna till u-ländernas fattiga befolkning
- 2 från ekonomiskt överhettade regioner inom landet till övriga delar

3 från de grupper inom landet som har hög materiell standard till de grupper som har lägst materiell standard

4 från dem som får hög materiell standard genom inkomster av kapital och avdrag till dem som har låg inkomst och arbetar ihop den.

Vi ser fördelningspolitiken som en förutsättning för att alla skall kunna få del av den ökade valfrihet som vi vill ge människor.

Miljöpartiet de gröna anser, att det traditionella klasstänkandet är både förlegat och förenklat. De gröna tar i stället ställning för låginkomsttagare och människor som har det svårast i samhället, oavsett om de är arbetare, tjänstemän, småföretagare, småbrukare eller hemarbetande. Orättvisorna i dag är stora mellan grupper inom de traditionella klasserna.

5.1.1 Ny skatteskala

Miljöpartiet de gröna föreslår väsentliga ändringar i skatteskalorna till förmån för personer med låga inkomster till skillnad från de av andra partier genomdrivna ändringarna i 1989 års skatteskala som framför allt gynnar de högre inkomsttagarna.

Miljöpartiet de grönas skatteskala omfattar ett höjt grundavdrag på arbetsinkomster i form av en skattefri zon på 31 000 kronor. I gengäld slopas det s. k. schablonavdraget och införs begränsningar för ränteavdragen. Ovanför den skattefria zonen föreslås ändringar i skatteskalorna¹ som ger följande totala skatteförändringar i några olika inkomstlägen:

Inkomst, tkr/år	30	60	90	120	150	180	210
Minskad (-) resp ökad(+)		- 3 420		- 700		+ 650	
skatt, kronor/år	-6 120		- 1 000		+ 50		+ 1 580

Skatteskalorna skall kombineras med laglig rätt att sänka sin arbetstid.

5.1.2 Kommunal skatteutjämning

Den ovan föreslagna skatteskalorna skulle, om inga korrigeringar vidtogs, innebära stora inkomstminskningar för kommunerna och ökning för staten. På kort sikt kan detta lösas genom att vid utbetalning av skattemedel till kommunerna beräkna denna som om nuvarande grundavdrag fortfarande hade gällt. På längre sikt vill dock miljöpartiet de gröna ha en total omläggning av den kommunala finansieringen.

Målet för en sådan omläggning skall vara att skapa ökad rättvisa genom en utjämning mellan rika och fattiga kommuner samtidigt som vi slår vakt om den kommunala självstyrelsen. Skatteutjämningen skall bl. a. ta hänsyn till kommunernas skattekraft, åldersfördelning och geografiska förhållanden. Miljöpartiet kommer under kommande år att presentera förslag i denna riktning.

¹ Det statliga skatteuttaget i olika inkomstskikt framgår av nedanstående tabell:

Bruttoinkomst	31 000	85 000	150 000	200 000	
Nettoinkomst	0	54 000	119 000	169 000	
Skattesats, %	0	14	18	33	44

5.1.3 Räntheavdrag

Rätten att dra av alla räntor i deklarationen strider enligt miljöpartiet de grönas mening mot en grundläggande princip i skattesystemet, nämligen att endast utgifter för inkomsternas förvärvande är avdragsgilla, inte rena konsumtionsutgifter. Huvuddelen av de nuvarande räntheavdragen avser just sådana konsumtionsutgifter, t. ex. för boende, avbetalningsköp etc. Räntheavdragen bidrar till att göra konsumtion på kredit billigare vilket ytterligare ökar konsumtionstrycket och därmed förslitningen på naturresurserna. Dessutom gynnar avdragsrätten kraftigt dem som redan är välbärgade och dem som väljer att skaffa sig höga fasta utgifter i stället för rörliga.

Avtrappningen av avdragsrätten för räntor måste göras successivt under en längre tid och kombineras med en total översyn av systemet för bostadsfinansiering. Miljöpartiet de gröna kommer under kommande år att presentera förslag till riktlinjer för en sådan översyn.

Vi vill ersätta den nuvarande avdragsrätten för skuldräntor med en minskning av den slutliga skatten med 44% av räntorna. Dock med ett tak på två basbelopp (ca 55 000 kr.) per inkomsttagare för skuldräntor som på detta sätt får användas för skatteminskning. För den som är ensam försörjare av barn gäller dock fyra basbelopp. I ett övergångsskede bör personer, vars skuldräntor på bostadslån ligger högt över detta räntetak, få en viss extra avdragsrätt som trappas ner till 0 under några år.

5.1.4 Beskattning av inkomst av kapital

Beskattning av inkomst av kapital och realisationsvinster bör göras oberoende av beskattningen av arbetsinkomster och vara minst lika hög.

5.1.5 Ingen moms på svensk basmat

Matkostnaden är i dag en tung kostnad i många hushåll, framför allt med flera barn och/eller låga inkomster. Maten blir allt dyrare; livsmedelsprisindex har i det närmaste fördubblats under 80-talet. Det är en tung post i hushållets budget för barnfamiljer, folkpensionärer och lägre inkomsttagare. Slopad moms på basmat är därför en fördelningspolitiskt viktig reform som dessutom stimulerar till sundare kostvanor. I stället föreslår vi höjd moms på övriga varor som i allmänhet är lättare att skära ner sin konsumtion av än maten.

Slopad moms på svensk basmat är också ett led i miljöpartiet de grönas politik för ett moderniserat jordbruk utan jordbruksgifter och konstgödsel. Den slopade momsen på svensk basmat tas upp i en separat motion.

5.2 Barnfamiljer

Miljöpartiet de grönas familjepolitik grundar sig på följande värderingar:

- barnfamiljerna skall ges ökad valfrihet
- de lägst avlönade barnfamiljerna skall få en bättre ekonomisk situation.

Våra familjepolitiska reformer bygger på partiets skattepolitiska krav på höjt grundavdrag (s.k. skattefri zon) till 31 000 kronor.

De familjepolitiska reformerna består av tre huvuddelar:

Mot. 1988/89
Fi213

5.2.1 Utökad föräldraförsäkring

Föräldraförsäkringen utökas under den nuvarande mandatperioden till två år. Under budgetåret 1989/90 sker den första utökningen med fem månader med full betalning och rätt att vara barnledig under ytterligare 10 månader, med garantibelopp eller lön som kommunal dagbarnvårdare för eget eller egna barn, gärna också andras.

Principen skall vara att mamman och pappan skall dela lika på föräldraförsäkringsledigheten. För dem som så önskar skall det vara möjligt att i stället ta ut en del av föräldraledigheten i form av deltidledighet under tiden till dess barnet fyllt 8 år.

5.2.2 Rätt att bli kommunal dagbarnvårdare åt eget barn

Miljöpartiet de gröna kräver att förälder skall ha rätt att bli kommunal dagbarnvårdare även åt eget barn. Principen skall vara att förälder som anställs som kommunal dagbarnvårdare åt eget barn skall ges samma villkor som en "vanlig" dagbarnvårdare i familjedaghem: samma grundlön, kostnadsersättning, sociala förmåner inkl. ATP, utbildning etc. Dagbarnvårdare åt eget barn skall precis som föräldrar som har vanlig familjedaghemsp plats betala daghemsavgift.

5.2.3 Bastillägg

Miljöpartiet de gröna föreslår att ett bastillägg ersätter nuvarande bostadsbidrag för barnfamiljer. Tanken är att öka valfriheten för människor att bosätta sig var de vill. I glesbygd kan bostadskostnaden vara liten men å andra sidan kan transportbehovet vara betydligt större än i storstad.

Alla som nu får bostadsbidrag och även vissa andra barnfamiljer kommer att få ökat ekonomiskt stöd med vårt bastillägg. För dem som redan nu får högsta möjliga bostadsbidrag blir ökningen liten.

Bostadskostnaderna är mycket höga. I dag vet byggföretagen att de inte behöver dämpa kostnadsökningarna, samhället betalar en stor del av ökningen. När bostadsbidraget ersatts med bastillägg ökar människors valfrihet att själva avgöra vad pengarna ska användas till. Detta bör rimligen leda till en press nedåt på bygg- och boendekostnader.

Bastillägget per månad beräknas enligt formeln:

Bastillägg = $2\,100 + 480 \times \text{antal barn (max 3)} - (0,20 \times \text{hushållets månadsinkomst})$

Begränsningen till 3 barn i formeln är samma som för nuvarande bostadsbidrag. De som har fler barn har i stället kompensrats genom en extra höjning av flerbarnstillägget i barnbidraget.

5.3 Pensionärer

Pensionärer i dagens Sverige lever i dag på mycket olika villkor. Många pensionärer med full ATP har det mycket gott ställt och måste liksom många bättre ställda barnfamiljer och vuxna utan barn räkna med att ta på sig en ekonomisk uppföring för att rädda miljön och minska slöseriet med naturresurser.

Pensionärer som bara har folkpension eller folkpension med låg ATP bör hållas skadeslösa för de ökade energikostnader, m. m. som miljöpartiets förslag innebär.

Allra sämst har de s. k. undantagandepensionärerna som i dag inte får något pensionstillskott. Dessa pensionärer måste få en ekonomisk förbättring.

Konkret föreslår miljöpartiet följande åtgärder som rör pensionärernas ekonomi:

5.3.1 *Justerat basbelopp och höjt pensionstillskott*

De höjda skatter på energi, m. m. som miljöpartiet föreslår skulle med nuvarande beräkningsregler för basbelopp påverka basbeloppet men bör inte göra det, för annars får alla pensionärer automatiskt kompensation i form av högre basbelopp och därmed högre folkpension och ATP. Endast pensionärer med bara folkpension eller med endast låg ATP bör kompenseras. Vi föreslår att pensionstillskottet höjs från i dag 0,48 till 0,50 gånger basbeloppet för ensamstående och motsvarande för gifta pensionärer.

5.3.2 *Pensionstillskott till undantagandepensionärerna*

Undantagandepensionärerna föreslås få samma villkor som övriga folkpensionärer, dvs. rätt till pensionstillskott.

5.3.3 *Avgiftsfria året tillbaka*

Miljöpartiet de gröna kräver att pensionärerna återfår sitt avgiftsfria år på sjukhus som en riksdagsmajoritet just har tagit ifrån dem.

6 Kulturpolitik

Kulturen behöver utrymme. De kommersiella krafterna lägger i dag beslag på en stor del av människors tid och energi. I ett sådant samhälle kommer kulturen i kläm. Ett samhälle som vill överleva och tänka långsiktigt måste bejaka och uppmuntra människors fantasi och inlevelseförmåga. Miljöpartiet de gröna vill stärka kulturens ställning.

6.1 Satsa på kulturen

Miljöpartiet de gröna vill på flera områden förbättra kulturens villkor. Exempel på verksamheter som bör få höjt anslag är

- Förbättrade förutsättningar för fria grupper
 - Bevarad standard för de nationella institutionerna
 - Höjd biblioteksersättning
 - Utställningsstöd till konstnärer
 - Stöd till svensk skönlitteratur
 - Ökad museiverksamhet
- Budgetåret 1989/90 avsätter vi ytterligare 200 milj. kr. till kulturen.

6.2 Stöd till kvalitet i televisionen

Svensk television riskerar i dag att förvandlas från kultur till kommers. Miljöpartiet de gröna vill stödja en god programverksamhet i den nationella televisionen och säger bestämt nej till reklamfinansiering. Vi föreslår att Sveriges Radio får ett kraftigt resurstillskott för att kunna förbättra programkvaliteten och att detta finansieras genom en höjning av TV-licensen.

6.3 Höjd reklamskatt

I ett läge där en stor del av världens befolkning svälter är det omoraliskt att som i dag satsa över 15 miljarder kronor på att med lock och pock förmå svenska folket att konsumera ännu mer. Miljöpartiet de gröna vill på sikt införa köpfrid, dvs. ingen skall mot sin vilja tvingas att ta emot reklambudskap. Miljöpartiet de gröna har lämnat in en speciell motion om köpfrid.

Som ett första steg föreslår vi en fördubbling av reklamskatten. Det är också viktigt att reklam i TV-sändningar från utlandet beskattas, t. ex. genom en skatt på reklamsändningar i kabelnäten och en punktskatt på parabolantenner.

7 Regionalpolitik

Miljöpartiet de gröna arbetar för att minska sårbarheten i samhället, minska transportberoendet och skapa möjligheter för att bygga upp ett småskaligt näringsliv. Detta förutsätter att politiska beslut tas, som gynnar en överlevnad av hela landet. En långsiktigt hållbar regionalpolitik kan inte byggas på punktstöd och "krispaket".

Förhållandet med stöd och bidrag från staten till glesbygd och "svaga" regioner borde genomgå en principiell omprövning. Man kan gott säga att vi fört och för en kolonialliknande utsugningspolitik mot många regioner i landet. Råvaror och naturresurser i glesbygd och "svaga" regioner ses som nationella tillgångar, som självklart ska komma hela landet till godo. Men av de vinster och det välstånd dessa tillgångar ger kommer endast en liten del tillbaka i form av bidrag, stöd och nationella allmosor. Det är både orättvist och förnedrande.

Vattenkraftens vinster och motsvarande skatteintäkter bör återföras till de producerande regionerna. Vi stödjer landshövding Sven Heurgrens förslag om att 10% av den extra skatten på äldre vattenkraftverk ska

återföras till de regioner där kraftproduktionen sker. Detta ska ses som ett första steg till en mer rättvis regionalpolitik.

Miljöpartiet de gröna föreslår en rad olika reformer, som innebär att medel och möjligheter styrs till "svaga" regioner. Det sker både genom förslag som direkt gynnar hushåll och genom förslag som gynnar näringslivet.

7.1 Sänkta arbetsgivaravgifter i "glesa" regioner

För att göra det gynnsammare att starta och driva företag i Norrland, Värmland, på Gotland och i de delar av Bergslagen som inte redan har hög sysselsättning, vill vi sänka arbetsgivaravgiften i dessa områden med en fjärdedel, dvs. med ca 10 procentenheter. Staten övertar ansvaret för att betala motsvarande del av de olika försäkringspremier, som ingår i arbetsgivaravgiften.

Vi räknar med att de pengar som företagen sparar på de sänkta arbetsgivaravgifterna även kommer till nytta på olika sätt för dem som arbetar i företagen, bl. a. genom att man får råd till bättre utbildning och utrustning och till att betala löner, som gör det lättare att få och behålla duktiga medarbetare.

De nuvarande stödområdena A, B och C ingår i de områden, där vi vill sänka arbetsgivaravgiften, men även de orter längs Norrlandskusten där stora delar av skogsindustrierna och andra processindustrier ligger. De kompenseras därigenom helt eller delvis för de höjda energiskatter och miljöavgifter som de måste betala till dess de har ställt om till miljövänligare och energieffektivare teknik.

7.2 Närfonder byggs upp

Miljöpartiet de gröna vill att det i varje kommun startas en kommunal näringslivsfond (närfond). Närfonderna skall underlätta uppbyggnaden av ett lokalt småskaligt näringsliv genom rådgivning, lågräntelån och förmedling av riskkapital osv. De ska också på samma sätt kunna hjälpa anställda att ta över ägandet av företag man arbetar i när det ska säljas. Förslaget belastar inte statsbudgeten. Vi vill avveckla de regionala löntagarfonderna och föra över en del av deras medel (som nu uppgår till mer än 16 000 milj. kr.) till närfonderna.

I avvaktan på att löntagarfonderna avvecklas bör en del av vinstdelningsskatten användas för statens medverkan i finansieringen av närfonderna och likaså vid behov i den långsiktiga finansieringen.

Vi kräver att avgiften på konstkväve och bekämpningsmedel höjs kraftigt och förs tillbaka till jordbruket främst i form av arealbidrag. Det beräknas ge ca 3000 milj. kr. Arealbidrag innebär att bonden får ett fast bidrag för varje hektar som odlas. Reformen innebär dels att biologiskt jordbruk stimuleras, dels att pengar överförs från de stora spannmålsodlarna med ett intensivt jordbruk till jordbruk med lägre intensitet. I praktiken innebär detta att jordbruken i stödområdena får ökat stöd.

7.3 Bastillägg

Ett bastillägg ersätter nuvarande bostadsbidrag för barnfamiljer. Detta innebär att bostadskostnaden inte räknas in i underlaget utan att det endast är hushållens inkomst och antalet barn som avgör storleken på stödet.

Detta leder till att hushåll i glesbygden, som ofta har betydligt lägre bostadskostnader än storstäderna, får lika stort bastillägg som hushåll i storstäder, om inkomsten och antalet barn är lika. Alla barnfamiljer som i dag får bostadsbidrag får med vårt bastillägg ett ökat stöd. Bastillägget ger barnfamiljer ökade ekonomiska möjligheter att bo i hela Sverige och gör det lättare för dem som bor i områden med höga hyror att flytta till mindre "heta" områden.

7.4 Extra glesbygdstöd

Våra krav på höjda skatter på bensin och diesel och höjd kilometerskatt leder till att de som bor i glesbygd bör få kompensation. För detta har 1 000 milj. kr. reserverats i vår budget.

7.5 Hela Sverige ska leva

Vi reserverar 200 milj. kr. för att skapa ekonomiska möjligheter att ta vara på och genomföra idéer och förslag, som blivit aktuella i samband med kampanjen "Hela Sverige ska leva".

8 Näringspolitik

8.1 Jordbrukspolitik

Jordbruksnäringen i Sverige befinner sig i ett svårt läge. Jordbruket har drivits in i en utveckling där man blivit beroende av handelsgödsel och kemiska bekämpningsmedel. Det intensiva jordbruk som bedrivs i vårt land orsakar svåra miljöproblem. Kvantitet har prioriterats framför kvalitet. I Sverige produceras det mer mat än vi orkar äta upp. Vete måste säljas på världsmarknaden till priser som är mycket lägre än produktionskostnaderna. Dessa exportförluster kostar mycket både för bönder och konsumenter.

Miljöpartiet de gröna anser att jordbruket i Sverige behövs för att trygga behovet av baslivsmedel. Jordens resurser är begränsade och Sverige bör utnyttja sina möjligheter att försörja sin befolkning med mat. Jordbruket behövs också för försörjningstryggheten särskilt i kristider. I dag är Sverige inte självförsörjande på baslivsmedel eftersom jordbruket kräver import av olja (bl. a. för att tillverka handelsgödsel), kemiska bekämpningsmedel och proteinkraftfoder.

Problemen med negativ miljöpåverkan, överskott och sårbarhet hör ihop. Dessa problem kan lösas genom att intensiteten i jordbruket sänks. I stället för att dumpa ett överskott på världsmarknaden borde intensiteten i jordbruket minskas dvs. bönderna borde använda mindre handelsgödsel

och kemiska bekämpningsmedel. Det finns ingen anledning att riskera miljö och människors hälsa för att producera mat som vi inte orkar äta upp.

Vi föreslår att handelsgödsel och kemiska bekämpningsmedel beläggs med höga avgifter. För handelsgödsel föreslår vi i ett första steg en avgift på 300% på priset räknat på kvävemängden och bedömer att det skall minska användningen med ca 30%. Avgifterna måste, under en övergångsperiod, återföras till jordbruksnäringen. Den större delen återförs som arealbidrag och en mindre del som tillfälligt räntestöd till bönder som får problem vid omställningen och som stöd under de tre första åren till bönder som väljer att gå över till alternativ odling (odling utan lättlösliga salter och kemiska bekämpningsmedel). De som redan har gjort omläggning skall också få detta stöd enligt tidigare beslut. Några pengar har ännu inte betalats ut.

Arealbidraget bör beräknas med hänsyn till gårdens storlek och var i Sverige den ligger och kan göras olika stort för olika grödor.

Arealbidrag innebär att bönderna får betalt för den areal de odlar (per hektar). Bönderna kommer alltså att få sina inkomster dels från försäljning av jordbruksprodukter och dels från arealbidrag.

Den minskade intensiteten i jordbruksodlingen kommer att minska statens utgifter för exporten av vete, men minskningen hinner inte påverka statsbudgeten det kommande budgetåret.

Miljöpartiet de gröna kräver också:

- Förbättrad rådgivning vid lantbruksnämnderna i alternativ odling och jordbrukets miljöpåverkan.
- Omprioritering av forskningspengar så att mer satsas på långsiktig biologisk forskning och alternativ odling.

8.2 Företagspolitik

Miljöpartiet de gröna vill med lagar och ekonomiska styrmedel

- genomdriva och underlätta att företagen anpassar sig till miljökraven
- främja lokalt, småskaligt, miljövänligt och resurssnålt företagande
- genomdriva och underlätta en snabb kärnkraftsavveckling.

Företagens utsläpp och resursförbrukning måste minskas radikalt

- genom att gällande miljölagar och gränsvärden tillämpas strikt och skärps efter behov bl. a. för att stoppa utsläpp av miljöfarliga ämnen över gällande gränsvärden
- genom att skatter på utsläpp under gällande gränsvärden införs och skattena höjs på energiförbrukning och drivmedel samt genom att kilometerskatten höjs
- genom att rådgivnings- och övervakningsresurserna hos naturvårdsverket och länsstyrelsernas naturvårdsenheter ökas
- genom att anslagen till miljö- och energiteknisk forskning ökas
- genom att staten anslår medel till en industriomställningsfond, som ska främja företagsinvesteringar i ny miljövänlig och energi- och resurssnåll teknik. Samhällsnyttiga företag med omställningsproblem kan få bidrag.

Miljöpartiet de gröna vill främja lokalt småskaligt, miljövänligt och resurssnålt företagande

- genom att uppmuntra kommunerna att inrätta närfonder som ska ge råd och förmedla kunskap och resurser, bl. a. finansiering, till lokala företag som är varsamma med människor och natur. Staten tillför mer än 10 000 milj. kr. i grundkapital från löntagarfonderna, som vi vill avveckla; eller för över nya inbetalningar av vinstdelningsskatt från de regionala löntagarfonderna till närfonderna
- genom att sänka arbetsgivaravgifterna kraftigt i glesbygd, bl. a. för att få dit fler företag, göra återvinning och reparationer lönsammare än i dag och gynna hantverket.

8.3 Omställning och förnyelse av näringslivet

Miljöpartiet de gröna kräver att kärnkraften avvecklas under högst tre år utan att nya kol- eller oljeeldade kraftverk byggs. För att påskynda och underlätta den nödvändiga omställningen av industrins och hushållens energiförsörjning och en kraftigt minskad användning av kol och olja som bränsle, vill vi under en tioårsperiod satsa på investeringar i ny energiteknik, bl. a. i form av räntesubventioner.

Kärnkraftsavvecklingen kommer att medföra en kraftig ökning av efterfrågan på nya värmekällor och installation av dessa. Miljövänliga och energisnåla utrustningar för energigenerering, tillverkning, husuppvärmning och hushållsarbete får äntligen ett genombrott i Sverige. Svensk verkstadsindustri har här en unik chans även till en växande utlandsmarknad och kommer att behöva mer folk. Isolerings- och installationsfirmor får en blomstrande marknad, vilket också betyder fler jobb. Det kommer att bli positiva effekter även inom andra branscher.

9 Säkerhetspolitik

Sverige och dess invånare skall skyddas från krig och dess följder. Detta fordrar insatser och omtanke inom alla samhällsområden. Den militära delen (krigsmakten) utgör endast en del av vårt totalförsvar.

Miljöpartiet de gröna förespråkar en säkerhetspolitik, som minskar behovet av militär makt både inom och utom landet.

Sovjet och USA tycks nu också intresserade av en sådan utveckling för att minska den militära rustningen, även om de ännu bara talat om de allra första stegen.

Den säkerhetspolitik vi vill driva kräver en helhetssyn i riskbedömningen och åtgärder. Den måste utgå från nya riskbedömningar. Den kommer att leda till mycket bredare åtgärder än hittills både inom och utom landet för att minska Sveriges sårbarhet för ekonomiska, politiska och militära påtryckningar, hot och våld.

Dagens svenska samhälle är mycket sårbart. De stora systemen för elström, värme, vatten, livsmedel osv. kan slås ut av mycket små insatser, om de är rätt placerade. Beroendet av importerade drivmedel och andra importerade varor gör oss känsliga för ekonomisk utpressning. Hot mot våra kärnkraftverk och avfallslager kan bli mycket svåra att hantera.

Vi tror inte det är förnuftigt att söka kompensera detta med ökade militära investeringar. Det är definitivt bättre att minska sårbarheten och därmed behovet av militära rustningar. Minskningar i militära rustningar blir i sin tur förtroendeskapande mellan länder och kan medverka till att de vågar börja nedrusta, så att rustningsspiralen vänds nedåt. För det internationella arbetet tror vi att man borde satsa starkt på områden som freds- och konfliktforskning och även söka öppna för freds- och försvarssamarbete i Norden liksom för kärnvapenfria zoner och korridorer.

Naturligtvis skall inte en omfördelning från militärt försvar till civilt försvar ske så snabbt, att det uppstår osäkerhet i omvärlden om vår försvarsförmåga. Den svenska krigsmakten skall anpassas till behovet av ett avskräckande gränsförsvar — ett gränsförsvar över hela ytan. Detta innebär försvar av hamnar, flygplatser, möjliga luftlandsättningsområden och känsliga civila anläggningar, med styrkor, som kan mobiliseras med någon timmes varsel (motsv. hemvärnet).

Däremot kan det starkt ifrågasättas om vi har behov av armébrigader för stora fältslag mot en fientlig styrka, som brutit igenom vårt gränsförsvar och etablerat sig sedan ett par veckor. Arméns organisation utreds nu och vi avvaktar därför med några större budgetförändringar för armén till nästa år. Gränsförsvaret behöver naturligtvis flyg, men det är enligt vår mening fel att lägga så mycket som 50 000 milj. kr. eller 2 300 milj. kr. per år på JAS-projektet.

Vi föreslår att man nu stoppar JAS-projektet och snabbt utreder om gjorda investeringar kan räddas inom ett billigare projekt eller om JAS helt skall utgå. Samtidigt bör man på nytt pröva att som ersättning utveckla robotsystem, baserade på terrängfordon och fartyg, för att stärka gränsförsvaret. Man skall då syfta till defensiva system med kortare räckvidd än attackflyget. Vår krigsmakt skall ej på något sätt kunna upplevas som ett hot av något annat land.

Besparingen inom JAS-projektet beräknas ge 1 500 milj. kr. detta budgetår. Marinen bör tilldelas ytterligare 200 milj. kr. för ubåtsskydd, främst ordentliga bevakningslinjer i skärgården.

Den civila försvarssidan inom försvarsdepartementets område bör tillföras ytterligare 400 milj. kr. (ÖCB och räddningsverket) för utökad beredskap vad gäller vatten och värme, livsmedel, sjukvårdsmateriel, befolkningsskydd, skyddsrum och hemskyddsverksamhet.

Vi vill reservera 500 milj. kr. för åtgärder inom landsbygdsutveckling som är av högt säkerhetspolitiskt värde (t. ex. lokal livsmedelsförädling, system med s. k. kärngårdar, skärgårdsbruk).

Sammantaget föreslår vi således att försvarets militära del minskas med 1 300 milj. kr. samtidigt som civila försvarsåtgärder tilldelas ytterligare 900 milj. kr. Till detta kommer åtgärder som vi föreslår inom andra områden, bl. a. energiförsörjning och regionalpolitik.

10 Miljöpartiet de grönas förslag till ändringar i statsbudgeten 1989/90

Mot. 1988/89
Fi213

Hur miljöpartiet de grönas förslag till statsbudget påverkar statens ekonomi redovisas här i form av ändringar för staten av vissa av inkomsterna och utgifterna i förra årets statsbudget. Våra förslag är uppdelade i ändringar som förbättrar miljön, ändringar som förbättrar fördelningspolitiken och övriga större ändringar i miljarder kronor.

Inkomstökningar och utgiftsminskningar		Utgiftsökningar och inkomstminskningar	
miljöförbättrande ändringar			
Utsläppsskatter	5.0	Kärnkraftsavveckling	1.4
Avgifter på konstgödsel och bekämpningsmedel ¹	3.0	Industriomställningsfond	0.5
Höjda drivmedelsskatter ²	12.7	Miljöanslag ⁶	2.3
Höjd energiskatt, exkl drivm.	8.0	Arealbidrag och stöd till biologisk odling ¹	3.0
Förpackningsskatt ¹	1.0	Ökade järnvägssattsningar ⁷	2.5
Minskade anslag till vägar ⁴	1.4	Övr. miljövänlig kollektivtrafik ⁸	0.8
varav till nya vägar	1.0	Sänkta arbetsgivaravgifter ⁹	8.3
och ökad vägbärighet	0.6	Extra glesbygdsstöd	1.0
Ökat anslag väg. rep.	0.2	Bidrag t. skydd för regnskogar	1.0
Summa	31.1	Bidrag t. ny internat. miljöfond	1.0
		Summa	21.8
fördelningspolitiska ändringar			
Minskade ränteavdrag	0.6	Utökad föräldraförsäkring ¹⁰	1.5
Skärpt reavinstbeskattning	1.5	Dagbarnvårdarlön för egna barn ¹¹	1.5
Höjda punktskatter, bl. a. på tobak och sprit	2.6	Skattefri zon och ny skatteskala ¹²	3.5
Höjd moms	8.0	Bastillägg ¹²	1.1
Summa	12.7	Pensionärer	1.4
		Slopad moms på basmat	8.0
		Summa	17.0
övriga större ändringar			
Höjd reklamskatt	0.6	Sänkta arbetsgivaravg. i vården	5.0
Minskade bostadssubventioner	0.5	Civillförsv. och minskad sårbarhet	0.7
Minskade anslag t. militärt försvar	1.3	Höjda kulturanslag	0.2
övriga departement*	1.0	Summa	5.9
Summa	3.4	Totalsumma	44.7
Totalsumma	47.2		

* Arbetsmarknadsdep. — 960 milj. kr. varav — 400 för beredskapsarbeten och — 600 p. g. a. minskade väntetider för flyktingar. Industridep. — 40 milj. kr.

Kommentarer till våra ändringsförslag

1. Avgifterna på konstgödsel och bekämpningsmedel återföres i sin helhet till jordbruket i form av arealbidrag för odlad mark och stöd till biologisk odling.

2. Höjda drivmedelsskatter omfattar bensin, flygbensin och diesellojja för motorfordon, delvis i form av ökad kilometerskatt.

3. Förpackningsskatt, en engångsskatt på burkar av aluminium och på flaskor av PVC.

4. I minskat anslag till vägar ingår en *ökning* av anslaget till reparation av vägar med 200 milj. kr.

5. Slopas anslag till bärighetshöjande åtgärder.

6. Miljöanslagen innefattar bl. a. 1 500 milj. kr. till köp av svenska ur- och naturskogar samt 100 milj. kr. vardera för sanering av radonhus och hus som har skadats av fukt och mögel.

7. Ökade järnvägssatsningar i form av nyinvesteringar i stornätet (1 500 milj. kr.), riktat bidrag till länsjärnvägar (625 milj. kr. 89/90, medför en budgetökning på 300 milj. kr.), ökade köp av persontrafik, lågprissatsningar m. m. (500 milj. kr.), ökat utvecklingsstöd till godstrafiken (200 milj. kr.).

8. Övrig miljövänlig kollektivtrafik: Nytt bidrag till investeringar i eldriven kollektivtrafik (500 milj. kr.), ökade bidrag till anläggande av cykelvägar (200 milj. kr.), forskning och utveckling av miljövänligare trafik (100 milj. kr.).

9. Sänkta arbetsgivaravgifter med en fjärdedel, dvs. ca 10%-enheter i hela Norrland, Värmland, delar av Dalarna, Gästrikland och Västmanland samt hela Gotland.

10. Utökad föräldraförsäkring med fem månader från nuvarande nio till fjorton månader med 90% lönekomensation (och rätt till dagbarnvårdarlön för vård av eget barn eller garantibelopp upp till tolv månaders ledighet för vardera föräldern). Helårskostnaden beräknas till två miljarder kronor.

11. Dagbarnvårdarlön: för egna barn beräknas helårskostnaden till två miljarder kronor.

12. Skattefri zon och ny skatteskala räknad som halv årskostnad eftersom omläggning av skatt och bastillägg föreslås ske 1/1-90.

11 Hur påverkas samhällsekonomin av miljöpartiet de grönas budgetförslag och ekonomiska politik

11.1 Ny inriktning och nya mål

I detta kapitel redogör vi för hur miljöpartiet de grönas ekonomiska politik och förslag till ändringar i regeringens statsverksproposition kan väntas påverka samhällsekonomin i Sverige både på kort och lång sikt *om den genomförs helt*.

Vi visar vilka följder vi räknar med om den ekonomiska politiken inriktas mot de solidaritets- och kvalitetsmål som vi har satt upp:

- ett samhälle byggt innanför de ekologiska ramarna, dvs. vad natur, människor och djur mår bra av på kort och lång sikt,
- solidaritet med människor även i andra delar av världen, och med kommande generationer,
- meningsfullt arbete åt alla efter behov, förmåga och vilja.
- välbefinnande.

För att uppnå dessa mål krävs långtgående förändringar i den svenska samhällsekonomin. Den ändrade inriktningen innebär bl.a.:

- att miljö- och naturresursfrågorna får utgöra grunden för politiken,
- att fördelningspolitiken skärps,
- att omsorgen om sjuka och gamla får betydligt större utrymme,
- att alla människor ges möjligheter att välja barnomsorg, skola, vård,

militär- eller annan samhällstjänst, pensionsålder, och arbetstid och annat som påverkar livsstilen.

De förslag som redovisas i denna motion gäller i första hand förändringar i regeringens budgetförslag, dvs. en ettårsbudget. Samtidigt är våra förslag de första stegen i vår långsiktiga ekonomiska strategi för att styra samhällsekonomin mot de uppställda målen.

De förväntade effekterna av miljöpartiet de grönas budgetförslag och långsiktiga ekonomiska strategi måste också jämföras med vad som kan förväntas hända med samhällsekonomin på kort och lång sikt om den nuvarande tillväxtpolitiken fortsätter.

11.2 Påverkan på olika samhällssektorer

Vår budget är väl balanserad

Miljöpartiet de grönas ändringsförslag till regeringens budgetproposition för 1989/90 innebär för budgetåret 1989/90 bl.a.:

- att statens skatteinkomster ökar med ca 15 000 milj. kr.
- att statens utgifter ökar med ca 12 000 milj. kr. och
- att budgetsaldot (skillnaden mellan statens inkomster och utgifter) blir ca 2 500 milj. kr., dvs. högre än med regeringens förslag, överskottet ligger inom felmarginalerna.

Utgiftsökningar för långsiktiga åtaganden

De *utgiftsökningar för staten* som vi föreslår, jämfört med regeringens budgetförslag, gäller till största delen långsiktiga åtaganden. I några fall ökar kostnaderna ytterligare under de närmaste åren, t. ex. för föräldraförsäkringen, som vi vill utöka med 5 månader per år under 3 år.

Järnvägsinvesteringarna ökar också, till i genomsnitt 6 500 milj. kr. per år under en 10-årsperiod, och minskar därefter. Kostnader i samband med kärnkraftsavvecklingen och ökad användning av biobränslen, vind- och solenergi kommer också att stiga till en högre nivå, ligga där under 10–20 år och därefter åter gå ner.

De sociala kostnadsökningarna kommer att bromsas med vår politik och kostnaderna kommer att på sikt bli väsentligt lägre, eftersom vår politik leder till ökad välfärd!

Råvaru- och konsumtionsskatter kommer att fortsätta öka

De *inkomstökningar* som vi föreslår i förhållande till regeringens budgetförslag utgörs främst av skatter på energiråvaror och utsläpp – dvs. skatter som ska styra mot effektivare energianvändning och minskade utsläpp. Allteftersom målen uppnås minskar skatteintäkterna för staten. Därför förutser miljöpartiet de gröna att råvaru- och konsumtionsskatter om några år kan behöva ökas ytterligare. Med vår politik kommer ökningstakten för samhällets sociala kostnader och vårdkostnader att bromsas upp för att senare kunna minskas i takt med att människor mår bättre och arbets- och miljöskadorna minskar.

Företagens kostnader och producentpriserna ökar och de sociala kostnaderna minskar i stora delar av landet.

De tillverkande företagens kostnader kommer med miljöpartiets budgetförslag totalt att öka med ca 4 000 milj. kr. på grund av att de indirekta skatterna och elpriserna ökar mer än de sociala kostnaderna minskar. *Producentprisindex* kan förväntas stiga med omkring en halv procent.

11.2.1 Skatter och transfereringar

Radikal skatteomläggning för bättre miljö

Miljöpartiet de gröna ser skatter och avgifter och riktade transfereringar som viktiga styrmedel för att komma tillrätta med såväl miljöproblemen som slöseriet med ändliga naturtillgångar.

(Transferering är överföring av pengar till vissa mottagargrupper inom hushållssektorn eller näringslivssektorn.)

Den radikala skatteomläggning vi föreslår visas i tabellen i kap 10 och innebär i sitt första steg dvs. för budgetåret 88/89 bl.a.:

att vi med skatter och avgifter som styrmedel vill få företag och konsumenter att minska miljöförstöringen och slöseriet med begränsade naturtillgångar:

- ökad beskattning av landsvägs- och flygtrafiken med ca 13 000 milj. kr.
- ökad beskattning av energiråvaror med ca 8 000 milj. kr.
- beskattning av utsläpp med 5 000 milj. kr. och
- avgifter på konstgödsel och bekämpningsmedel med 3 000 milj. kr.

Totalt ca 30 000 milj. kr. i miljöpåverkande skatte- och avgiftshöjningar

att vi samtidigt vill satsa ca 23 000 milj. kr. i riktade bidrag till hushåll och näringsliv för miljöförbättrande åtgärder och för att bygga upp ett biologiskt jordbruk

att vi vill satsa ca 17 000 milj. kr. på en rättvisare familje- och fördelningsspolitik och öka punktskatter på sprit, vin, öl och tobak samt på reklam med totalt 2 200 milj. kr. för att dämpa konsumtionen

att vi vill minska arbetsgivaravgifterna med totalt ca 13 000 milj. kr., varav 5 000 milj. kr. inom vården och resten i norra Sverige och på Gotland

att skatten på realisationsvinster ökar med 1 500 milj. kr. (helår 3 000 milj. kr.)

Skattekvoten ökar med ca 1 %-enhet

Med vårt budgetförslag ökar skattetrycket med ca 15 000 milj. kr. medan transfereringarna ökar med ca 12 000 milj. kr., pengar som går tillbaka till olika samhällssektorer i form av bidrag.

11.2.2 Fördelningseffekter

Hushållen tjänar på mindre och miljövänligare konsumtion

Hushållens disponibla inkomster ökar med vårt budgetförslag med ca 16 000 milj. kr. under budgetåret 1989/90, samtidigt som deras kostnader

för konsumtion ökar med ca 14 000 milj. kr. på grund av ökade indirekta skatter och höjda eltaxor.¹ Pensionärer med låg pension, deltidsarbetande och barnfamiljer med låg inkomst kan med vårt förslag få en starkare ekonomi. Alla tjänar på att minska den konsumtion som beskattas extra:

- att köra bil mindre och långsammare och gå över till blyfritt
- att åka kollektivt och flyga mindre
- att hushålla med energi i hemmet och byta ut elvärmen mot miljövänligare och billigare uppvärmning
- att äta mer av svensk basmat, som vi vill slopa moms på och
- att köpa mindre av annan mat och andra varor, som får ökad moms
- att undvika plastflaskor och aluminiumburkar när man handlar
- att dricka mindre sprit, vin och öl och att röka mindre.

Det "tjänar" miljön och våra barn, barnbarn och kommande generationer också på. Och människor i u-länderna får tillgång till en större andel av de begränsade naturtillgångarna på jorden.

En del av hushållens konsumtionsutrymme kommer att bindas till de investeringar som vissa hushåll gör för att ersätta sin elvärme med andra värmekällor och bättre isolering. Statens räntebidrag och andra bidrag till dessa investeringar är 1 000 milj. kr. Dessa investeringar bör räknas bort från hushållens utrymme för fri konsumtion vilket då *minskar* med ca 1 – 2 miljarder jämfört med i dag.

Barnfamiljer och andra med låga inkomster gynnas

Barnfamiljer – som grupp beaktat – får genom miljöpartiets förslag en något bättre ekonomi. Särskilt barnfamiljer med låga inkomster gynnas både av den skattefria zonen och borttagen moms på basmat och av bastillägget (som ersätter bostadsbidraget). Den utbyggda föräldraförsäkringen ger även barnfamiljerna mer fri tid.

Övriga låginkomsttagare, deltidsarbetande och studerande gynnas av den skattefria zonen och den slopade moms på basmat.

Folkpensionärer med låg pension gynnas också av vårt budgetförslag, dels genom det ökade pensionstillskottet, dels genom den momsria basmaten.

Pensionärerna får behålla friåret på sjukhus

Sjuka, handikappade och äldre som behöver personlig hjälp kommer att gynnas av kraftigt sänkta arbetsgivaravgifter i vårdsektorn. Arbetsgivarna kan då erbjuda bättre arbetstider och rimligare löner åt de sämst betalda. Det kommer då att bli lättare både att behålla och anställa fler inom vården inklusive hemtjänsten.

Hushåll med högre inkomster utan minderåriga barn får i praktiken minska sin konsumtion

¹ Därvid har vi räknat med en minskande inverkan på konsumenternas disponibla inkomst när elskatten i konsumentledet ersätts med en elprishöjning som är ca 4 öre högre per kWh. då elproducenterna skall betala skatt på energiråvaran enligt vår energipolitiska motion.

Inom jordbruket sker en överflyttning av medel från intensivodlat till biologiskt lantbruk. Avgifterna på konstkväve och bekämpningsmedel, totalt 3000 milj. kr., återförs helt till jordbruket i form av arealbidrag och direktstöd till biologisk odling. Detta ger även en omfördelning från stora gårdar till mindre.

Industrin kompenseras för ökade kostnader i norra Sverige och på Gotland

Industrins kostnader ökar till följd av vårt budgetförslag med totalt ca 4 miljarder på grund av höjda energi- och utsläppsskatter. Samtidigt sänks arbetsgivaravgifterna i norra Sverige och på Gotland med en fjärdedel, dvs. ca 10%-enheter.

Företag med normal arbetsgivaravgift som förbrukar lite energi berörs knappast, (om de inte gör stora utsläpp som beskattas).

Hit hör bl. a. *verkstadsindustrin* och andra arbets- och kunskapsintensiva verksamheter.

De företag som får sänkta arbetsgivaravgifter och som hushållar med råvaror och energi gynnas av vår skatteomläggning. Reparation, underhåll och återvinning blir lönsammare.

Återvinning drar generellt mindre energi och mer arbetskraft. Inom massaindustrin leder detta bl.a. till att inriktningen på returfiber som råvara gynnas. I vissa fall kan det bli prissänkningar.

De processindustrier, som i dag förorenar miljön samt använder mycket elenergi och tunga landsvägstransporter, får ökade kostnader under en omställningsperiod. En stor del av dessa industrier ligger i de områden där arbetsgivaravgifterna sänks och får därigenom en viss, men inte alltid full, kompensation. För några kommer det inte att löna sig att ställa om. För de flesta blir omställningen lönsam. Vissa arbetsintensiva företag kommer att tjäna på skatteomläggningen.

Industriomställningsfond för miljövänliga investeringar

En *industriomställningsfond* byggs upp för att ge räntebidrag till investeringslån för de industrier som får omställningsproblem på grund av att energi- och transportkostnaderna ökar när energiråvarorna beskattas och på grund av att utsläppsskatter införs. Vissa samhällsnyttiga industrier kan vid behov få vissa bidrag för omställning till teknik som är miljövänlig och hushållar med energi och råvaror.

Den privata tjänstesektorn får ökade kostnader

Tjänste- och servicesektorerna dit vi räknar transportföretagen får betala såväl höjd reklamskatt som höjd energiskatt; framför allt på dieselfordon. Vissa företag får sänkt arbetsgivaravgift som helt eller delvis kompenserar de ökade kostnaderna. Vissa företag kan tjäna på omläggningen.

Vårdsektorn inom landstingskommuner och primärkommuner gynnas kraftigt genom sänkta arbetsgivaravgifter för vanlig sjukvård och kommunernas hemtjänst. Totalt minskar kostnaderna i vårdsektorn med ca 5 miljarder.

Vårdbehovet kommer att minska med miljövänlig politik

Miljöförstöringen och förgiftningen av luft, mark och vatten kommer att sluta att öka och kommer på sikt att minska allt mer. Allergier, yrkessjukdomar samt trafik- och yrkesskador kommer också att minska. Människor kommer att få mer tid att ta hand om sig själva och varandra. De kommer att må bättre, vara mindre stressade, bli friskare och behöva mindre vård.

Detta gör att ökningen av samhällets vårdkostnader och sociala kostnader först kommer att bromsas med vår ekonomiska politik och senare minska. Med den osolidariska och miljöfientliga politik som regeringen vill fortsätta att föra kommer dessa kostnader i stället att öka allt fortare, vartefter skadorna på natur och människor blir allt större.

Kommunerna tjänar på miljöpartiet de grönas budgetförslag

Alla kommuner tjänar på vårt förslag genom den sänkta arbetsgivaravgiften i vårdsektorn. Kommunerna i områden som får sänkta arbetsgivaravgifter för att gynna företagen och deras personal tjänar extra mycket och bör i många fall kunna sänka kommunalskatten. Totalt vinner kommunerna ca 6 000 milj. kr.

En skatteutjämningsfond skall senare inrättas för att omfördela mellan "rika" och "fattiga" kommuner. Fördelningen ska baseras på kommunernas skattekraft, åldersfördelning och geografiska förhållanden.

Glesbygden blir attraktivare för hushåll och företag

De sänkta arbetsgivaravgifterna i vissa regioner och det nya bastillägget för barnfamiljer gör dessa regioner mer attraktiva för både hushåll och företag. Detta förstärks av de skatter som vi föreslår att Norrlandslänen skall få ta ut på elleveranser till andra regioner. Sänkta kommunalskatter och ett ökat företagande kan bryta den onda cirkel man nu befinner sig i. Närfonderna skall också bidra till ett gynnsammare företagsklimat.

Välfärd och livskvalitet ökar med miljöpartiet de grönas politik medan den materiella konsumtionen på sikt minskar

På sikt kommer en strävan mot ett resurssnålt samhälle och en globalt sett jämnare materiell fördelning troligen att innebära, att den materiella konsumtionen minskar.

Livskvaliteten kommer att öka på många sätt. Ren luft, rent vatten, giftfri mat, större kontroll över vardagslivet och mer fri tid är sådant som normalt inte räknas till levnadsstandard. De negativa effekterna av dagens

samhälle drabbar främst de svaga grupperna: dåliga arbetsmiljöer, dålig överblick och kontroll över sin situation, svårt att få ekonomin att räcka till hälsosam kost som i dag är betydligt dyrare än förgiftad mat, och små ekonomiska möjligheter att resa bort på semester från en stressad vardag.

Decentralisering och minskad statskontroll kommer också att leda till ett samhälle med ökad mångfald.

11.2.3 Balansen i de utrikes affärerna

Exporten minskar troligen något med våra förslag

Om producentprisindex och exportpriserna stiger kan man räkna med en volymminskning med ca 4500 milj. kr. i löpande priser. Samtidigt påverkas exporten av många andra faktorer: dollarkurs, världshandel, oljepriser, världskonjunkturer, räntenivåer, svenska valutakurser osv.

Totalt sett räknar vi med att exporten kommer att minska något, speciellt massa- och pappersexporten, men även exporten av kemiska varor och järn- och stålprodukter. Denna minskning uppskattar vi till 1 till 2 miljarder under budgetåret till följd av våra förslag.

Totalt påverkas importen inte av vårt budgetförslag

Importen påverkas av ändringar i den privata konsumtionen och hur de svenska priserna förändras i förhållande till de utländska på två sätt av vårt budgetförslag. Vi bedömer att de förändringar som vårt budgetförslag ger upphov till under budgetåret kommer att ta ut varandra.

Tjänstebalansen och transfereringsbalansen berörs knappast av miljöpartiet de grönas förslag

Bytesbalansen

Sammanlagt förväntas en försämring av bytesbalansen på ca 1 500 milj. kr. under budgetåret till följd av vårt budgetförslag. Till detta kommer en tillfällig försämring under budgetåret 1989/90 på grund av utbetalningarna av en miljard kronor vardera till en internationell miljöfond och till skydd för regnskogar.

På några års sikt kan de ökade miljökraven och omfördelningen av skattetrycket mot resursförbrukning innebära att ny teknik utvecklas som kan exporteras. Miljöproblemen är ju tyvärr så stora i Europa, att detta kommer att vara en relativt säker marknad under många år framöver.

11.2.4 Ekonomisk utveckling

Frågan om tillväxt är vanligtvis central i traditionella statsbudgetsammanhang. För miljöpartiet de gröna är inte ekonomisk tillväxt i sig intressant, utan den ekonomiska utvecklingens inriktning och effekter samt tillväxtens innehåll.

Omsorgen om naturmiljön, den sociala miljön och kommande generationer är huvudinriktning i den gröna ekonomiska politiken. Hänsynen till

u-ländernas konsumtionsmöjligheter kommer också att sätta snävare ramar för *vår* materiella konsumtion. I en värld med globala miljöproblem finns det i dag inte utrymme för den ökade materiella standard som u-världen så väl behöver, om inte industriländerna samtidigt minskar sin belastning på naturen.

Graden av materiellt välstånd kommer att vara beroende av hur en genomtänkt hushållning med resurserna kommer att kunna ersätta de stora naturresursuttag som är grunden för dagens välstånd.

Miljöpartiet de grönas ekonomiska politik kan förväntas leda till ett mer skapande, mångfaldigt och medvetet näringsliv: satsningar på småföretagande och kooperativ, på kunskapsintensiv verksamhet framför kapitalintensiv.

Den kan också förväntas leda till ett mer överblickbart samhälle som ger möjligheter för människor att få ökad kontroll över sina liv och sin tid.

Detta kommer att leda till en ekonomisk utveckling med positiva effekter på naturmiljön och den sociala miljön och till ett samhälle med högre livskvalitet.

11.2.5 Arbetsmarknaden

Sysselsättningen i den formella sektorn beror dels på hur mycket varor och tjänster som produceras, dels på hur mycket arbete som används för detta. Miljöpartiet de grönas ekonomiska politik kan förväntas leda till en ökad mängd lönearbete på kort sikt. Dels därför att efterfrågan på vissa investeringsvaror kommer att öka mer än vad konsumtionen och exporten kommer att minska. Dels därför att fler människor behövs i bl. a. verkstadsindustrin och jordbruket, när skatten på arbete sänks (=arbetsgivaravgifterna) och skatten på energi, kemikalier osv. samtidigt ökar.

Arbetsgivaravgifterna sänks extra kraftigt i glesbygdsområdena, samtidigt som inkomstskatten kan minskas. Detta innebär att glesbygden ges ökade möjligheter att överleva och att fler arbetstillfällen skapas.

Skatteomläggningen – sänkta skatter på arbete, ökade på energi – leder till att återvinning inom industrin gynnas, vilket också driver mot ökad sysselsättning.

Återvinning och återanvändning kommer också att öka mängden *oavlönat* arbete.

Sammantaget är det svårt att säga om detta kommer att innebära ökad eller minskad sysselsättning inom tillverkningssektorn.

Mängden oavlönat arbete i det egna hemmet och i grannskapet kommer att öka; fler människor kommer säkert att använda sin nyvunna frihet bl. a. till att välja att själva ta hand om sina barn, sjuka och äldre. Samtidigt kommer den totala vårdvolymen att öka på grund av att andelen äldre i befolkningen ökar och AIDS-problematiken.

Om slutresultatet av alla dessa effekter blir ökad eller minskad sysselsättning (om vi räknar samman den obetalda och den betalda delen av samhällsekonomin) är svårt att bedöma. Vad vi *kan* bedöma är att mängden arbete som känns meningsfullt kommer att öka.

Miljöpartiet de grönas fördelningspolitik kommer att innebära att samsättning i den formella sektorn blir mindre viktig, dels för att momsfri basmat och den skattefria zonen gör att det blir lättare att klara sig på en mindre lön, dels för att stimulansen av den lokala ekonomin kommer att ge större möjligheter att arbeta flexibelt.

Mot. 1988/89
Fi213

Hemställan

Med stöd av ovanstående hemställer vi

1. att riksdagen med anledning av regeringens förslag som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om riktlinjer för den ekonomiska politiken,
2. att riksdagen med anledning av regeringens förslag som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om riktlinjer för budgetregleringen.

Stockholm den 25 januari 1989

Inger Schörling (mp)

Carl Frick (mp)

Claes Roxbergh (mp)

Gösta Lyngå (mp)

